Eduskunta
Lakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain ja kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi (HE14/2022)

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kuluttajansuojalakia, kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annettua lakia, sähkömarkkinalakia, maakaasumarkkinalakia sekä kuluttajansuojalain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöstä.

Omnibus-direktiivin täytäntöön panemiseksi kuluttajansuojalakiin tehtäisiin erinäisiä muutoksia. Kotimyynnin osalta esityksessä ehdotetaan, että kuluttajalla olisi peruuttamisoikeus myös silloin, kun sopimus koskee tavaraa, joka valmistetaan kuluttajan vaatimusten mukaisesti, jos sopimus tehdään elinkeinonharjoittajan ilman kuluttajan pyyntöä tekemän kotikäynnin yhteydessä. Puhelinmyyntisääntelyn tiukentamiseksi esityksessä ehdotetaan kirjallisen vahvistusmenettelyn käyttöönottoa puhelinmyynnissä. Vahvistusmenettelyn käytön laiminlyönnistä voitaisiin määrätä elinkeinonharjoittajalle seuraamusmaksu. Lisäksi kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain säännöksiä seuraamusmaksusta ehdotetaan täydennettäväksi.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 28.5.2022, jolloin Omnibus-direktiivin täytäntöön panemiseksi annettavia säännöksiä on ryhdyttävä soveltamaan. Kirjallista vahvistusmenettelyä koskevien säännösten on kuitenkin tarkoitus tulla voimaan vasta 1.12.2022 lukien.

Suomen Yrittäjät vastustaa kirjallisen vahvistusmenettelyn käyttöönottoa

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että puhelinmyynnissä esiintyviä ongelmia ratkaistaan lievemmän haitan periaatetta kunnioittaen ja vaikeuttamatta lakia noudattavien yritysten toimintaa. Ongelmat tulee ratkaista tehokkaalla viranomaisvalvonnalla ja kuluttajien tietoisuutta lisäämällä, sillä sääntelykiristykset hankaloittavat perusteetta lakia noudattavien yritysten toimintaa.

Puhelinmyynnillä on positiivisia vaikutuksia yritysten toimintaedellytyksiin sekä työllisyyteen. On huomattava, että vaikka puhelimitse tehtyjen sopimusten määrä on kasvanut varsin voimakkaasti, ongelmatapaukset eivät ole

lisääntyneet samassa suhteessa. Puhelinmyyntisääntelyn kiristäminen esitetyllä tavalla vaarantaa toiminnan jatkuvuuden puhelinmyynnistä riippuvaisilla toimialoilla ja yrityksissä, sillä velvoitteesta koituvan hallinnollisen taakan lisäksi se johtaisi merkittäviin myyntimäärien vähentymiin. Myynnin alenema johtaisi taas välttämättömiin henkilöstövähennyksiin.

Markkinahäirikköjen aiheuttamiin ongelmiin ei tule puuttua oikein toimivien yritysten kustannuksella. Elinkeinonharjoittajien velvoitteiden lisääminen on varsin tehoton keino lainsäädäntöä tietoisesti rikkovia tahoja vastaan. Ongelmien poistamiseksi on jo nyt tehokkaita keinoja. Kuluttaja-asiamiehen toimivaltuuksia on vahvennettu heinäkuussa 2020 ja tarvittaessa kuluttaja-asiamiehellä on mahdollisuus hakea seuraamusmaksua lainvastaisesta menettelystä.

Puhelinmyynnin kansalliset sääntelytiukennukset eivät ole tarkoituksenmukaisia, ottaen huomioon, että tulevan sähköisen viestinnän tietosuoja-asetuksen (ePrivacy-asetuksen) johdosta sääntelyä voidaan joutua muuttamaan nopeasti uudelleen. Sääntelyn toistuvat muutokset johtavat epävakaaseen toimintaympäristöön ja lisäävät elinkeinonharjoittajille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa.

Suomen Yrittäjät vastustaa kirjallisen vahvistusmenettelyn käyttöönottoa puhelinmyynnissä ja katsoo, että kaikki lievemmät keinot ovat otettava käyttöön ennen sääntelytiukennuksia. Ensinnäkin viranomaisen on käytettävä tehokkaammin sen vahvistuneita toimivaltuuksia. Myös kuluttajien puutteellista tietoisuutta kieltorekistereistä sekä puhelinmyyntiä koskevasta 14 päivän peruuttamisoikeudesta tulee vahvistaa. Mikäli kirjallinen vahvistusvaatimus kuitenkin otetaan käyttöön, on velvoitteeseen tehtävä tarpeelliset rajaukset. Kun puhelinmyynnin ongelmat pääosin keskittyvät sähkömarkkina-alalle tulisi myös kirjallinen vahvistusmenettely ensisijaisesti kohdistaa kyseisiin puhelinmyyntisopimuksiin.

Mikäli laajempi velvoite vahvistusmenettelyn osalta otetaan käyttöön, on velvoitteen ulkopuolelle rajattava ainakin lehtitilaukset. Näiden hyödykkeiden myynti on puhelinmyynnissä vakiintunutta. Poikkeus on tärkeä turvaamaan tiedonvälitystä, sillä myyntimäärien pienentymisellä voi olla tuhoisia vaikutuksia toimialalla. Lisäksi on varmistettava, että elinkeinonharjoittajille jää riittävä aika valmistauta kirjallisen vahvistusmenettelyn edellyttämiin muutoksiin toiminnassaan. Kirjallinen vahvistusmenettely tulee edellyttämään järjestelmämuutoksia ja esitettyä pidempi siirtymäaika hillitsisi aiheutuvia kustannuksia, sillä muutoksia voitaisiin toteuttaa osana muita järjestelmähankkeita.

Seuraamusmaksuun esitetyt muutokset

Ehdotuksen mukaan seuraamusmaksusääntely laajennettaisiin koskemaan tapauksia, joissa elinkeinonharjoittaja jatkaa sellaista menettelyä, jota on pidetty sopimattomana ja jonka käytön tuomioistuin tai kuluttaja-asiamies on kieltänyt. Seuraamusmaksu voitaisiin myös määrätä tilanteessa, jossa elinkeinonharjoittaja jatkaa sellaisen sopimusehdon käyttämistä, jonka on katsottu olevan kohtuuton ja jonka käytön tuomioistuin tai kuluttaja-asiamies on kieltänyt.

On perusteltua, että toistuviin rikkomistapauksiin voidaan puuttua tehokkaasti. Elinkeinonharjoittajien oikeusvarmuuden kannalta on kuitenkin tärkeää, että säännöstä on jatkovalmistelussa muutettu siten, että seuraamusmaksu voidaan määrätä ainoastaan, jos kyse on samasta elinkeinonharjoittajasta, johon kieltopäätös on kohdistunut ja joka on jatkanut kiellettyä menettelyä tai kohtuuttoman ehdon käyttämistä. Yksittäiselle yritykselle ei voida asettaa velvollisuutta tietää toiselle yrityksille annetusta kiellosta. Suomen Yrittäjät pitää ongelmallisena, että seuraamusmaksu voi johtaa sanktiokumulaatioon, jos kiellon noudattamisen tehosteeksi on asetettu uhkasakko. Siten saman menettelyn perusteella seuraamuksena voisi olla sekä aikaisemmin asetetun uhkasakon määrääminen että seuraamusmaksun määrääminen.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Karoliina Katila
asiantuntija